

SUOMEN SÄÄDÖSKOKOELMA

Julkaistu Helsingissä 31 päivänä joulukuuta 2024

1077/2024

Laki ammattillisen koulutuksen toiminnanohjauksen kokeilusta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Lain tarkoitus

Tämän lain tarkoituksena on toteuttaa määräaikainen ammatillisen koulutuksen toiminnanohjauksen kokeilu 1 päivästä tammikuuta 2026 31 päivään joulukuuta 2033. Kokeilun tarkoituksena on selvittää, miten ammatillisen koulutuksen järjestämislupien laajentamisella ja neuvottelumenettelyyn perustuvalla toiminnanohjauksella voidaan vahvistaa ammatillisen koulutuksen laatua, vaikuttavuutta ja saavutettavuutta.

2 §

Suhde muuhun lainsäädäntöön

Kokeilussa mukana olevien koulutuksen järjestäjien toimintaan sovelletaan, mitä ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (531/2017) sekä sen nojalla annetuissa asetuksissa ja määräyksissä säädetään ja määrätään.

Ellei tässä laissa toisin säädetä, kokeiluun ei kuitenkaan sovelleta, mitä säädetään ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 22 §:ssä järjestämisluvasta, 23 §:ssä määrättävistä tutkinnoista ja koulutuksesta, 24 §:ssä opetus- ja tutkintokielestä, 25 §:ssä toiminta-alueesta, 27 §:n 1–3 momenteissa järjestämisluvassa määrättävistä muista oikeuksista, velvollisuuksista, ehdoista ja tehtävistä, 28 §:ssä järjestämisluvan myöntämisedellytyksistä ja 29 §:ssä säädetään järjestämisluvan muuttamisesta ja peruuttamisesta.

3 §

Kokeilulupa

Tässä laissa tarkoitettuun kokeiluun osallistuminen edellyttää opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämää kokeilulupaa. Kokeilulupa korvaa ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 22 §:n mukaisen tutkintojen ja koulutuksen järjestämisluvan kokeilun ajaksi. Kokeilulupa myönnetään koulutuksen järjestäjän hakemuksesta ja sen myöntämistä koskeva päätös on maksuton.

Kokeiluluvan saaneella ammatillisen koulutuksen järjestäjällä on oikeus järjestää:

- 1) ammatilliseen tutkintorakenteeseen kuuluvia ammatillisia perustutkintoja, ammattitutkintoja ja erikoisammattitutkintoja;
- 2) ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 30 §:ssä tarkoitettua koulutuksen hankinnan kautta oppisopimuskoulutuksena kaikkia ammatilliseen tutkintorakenteeseen kuulu-

via ammatillisia perustutkintoja, ammattitutkintoja ja erikoisammattitutkintoja mukaan lukien 5 §:ssä tarkoitettut tutkinnot; sekä

3) vankilaopetusta.

Koulutusta voidaan järjestää myös työvoimakoulutuksena. Koulutuksen järjestäjä ja työ- ja elinkeinohallinto sopivat työvoimakoulutuksen järjestämisestä.

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 7 §:ssä tarkoitettua työhön ja itsenäiseen elämään valmentavaa koulutusta, mainitun lain 65 §:ssä tarkoitettua vaativaa erityistä tukea sekä urheilijoiden ammatillista koulutusta saavat järjestää ne kokeiluluvan saaneet koulutuksen järjestäjät, joilla tämän lain voimaan tullessa on ollut oikeus järjestää kyseistä koulutusta.

Liikenteen palveluista annetun lain (320/2017) 35 §:ssä tarkoitettuna perustason ammattipätevyyskoulutusta tai jatkokoulutusta antavana koulutuskeskuksena saavat toimia ne kokeiluluvan saaneet koulutuksen järjestäjät, joilla tämän lain voimaan tullessa on ollut oikeus järjestää kyseistä koulutusta.

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 26 §:ssä tarkoitettu opiskelijavuosien enimmäismäärä on se, joka koulutuksen järjestäjälle on mainitun lain 22 §:ssä tarkoitettussa järjestämisluvassa määrätty tämän lain voimaan tullessa.

4 §

Opetus- ja tutkintokieli

Kokeiluluvan opetus- ja tutkintokielet ovat samat, jotka koulutuksen järjestäjälle on ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 22 §:n mukaisessa järjestämisluvassa määrätty. Koulutuksen järjestäjän on annettava opetusta näillä kielillä. Sen lisäksi koulutuksen järjestäjän tutkintokieli voi olla englanti.

5 §

Kokeiluluvan rajaukset

Tutkinto tai osaamisala voidaan opetus- ja kulttuuriministeriön päätöksellä rajata pois koulutuksen järjestäjän kokeiluluvasta, jos:

1) kyseisen tutkinnon tai sen osaamisalan järjestämiskustannukset poikkeavat merkittävästi tutkintojen tai osaamisalojen keskimääräisistä järjestämiskustannuksista;

2) kyseiseen tutkintoon tai osaamisalaan liittyvää osaamista säännellään lailla tai asetuksella taikka sitä koskee Suomea velvoittava kansainvälinen sopimus; tai

3) tutkinnon tai osaamisalan laaja järjestämisoikeus heikentää olennaisesti kyseistä koulutusta erikoistuneesti tämän lain voimaan tullessa tarjonneiden koulutuksen järjestäjien asemaa.

Opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä 1 momentissa tarkoitetuista tutkinnoista ja osaamisaloista.

6 §

Toiminta-alue

Kokeiluluvassa määrätään koulutuksen järjestäjän toiminta-alueesta, jonka osaamistarpeisiin koulutuksen järjestäjän toiminta ensisijaisesti vastaa. Koulutuksen järjestäjä vastaa ensisijaisesti toiminta-alueensa oppivelvollisten ja muiden opiskelijoiden kouluttamisesta. Koulutuksen järjestäjällä on velvollisuus järjestää osaamistarpeen mukaisesti tutkintoja ja koulutusta kokeiluluvassa määrättyllä toiminta-alueella. Toiminta-alueen lisäksi tutkintoja ja koulutusta voi järjestää myös muualla Suomessa, ei kuitenkaan Ahvenanmaan maakunnassa.

Toiminta-alueeksi määrätään se alue, joka tämän lain voimaan tullessa on ollut koulutuksen järjestäjän järjestämisluvassa määrätty toiminta-alue. Koulutuksen järjestäjä voi 3 §:ssä tarkoitetussa hakemuksessaan esittää muutoksia toiminta-alueeseensa koulutustarpeeseen liittyvästä perustellusta syystä.

7 §

Kokeiluluvan hakija

Kokeilulupaa voi hakea koulutuksen järjestäjä, jolla tämän lain voimaan tullessa on ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 22 §:ssä tarkoitettu tutkintojen ja koulutuksen järjestämislupa.

8 §

Kokeiluluvan myöntämisedellytykset

Kokeilulupa voidaan myöntää hakijalle, jolla on kokeilun tarkoitus huomioiden:

- 1) perustelut kokeiluun hakeutumiselle;
- 2) mahdollisuudet muuttaa ja uudistaa toimintaansa;
- 3) toiminnalliset edellytykset tutkintojen ja koulutuksen asianmukaiseen järjestämiseen;
- 4) riittävä yhteistyö työ- ja elinkeinoelämän kanssa hakijan toiminta-alueella;
- 5) riittävät laadunhallintamenettelyt.

Lisäksi koulutuksen järjestäjällä on oltava taloudelliset edellytykset tutkintojen ja koulutuksen asianmukaiseen järjestämiseen.

9 §

Kokeiluun valittavat koulutuksen järjestäjät

Opetus- ja kulttuuriministeriö valitsee kokeiluun enintään 40 koulutuksen järjestäjää, jotka täyttävät 8 §:ssä säädetyt edellytykset. Valintaa varten opetus- ja kulttuuriministeriö jakaa Suomen koulutuksen järjestämisen ja väestöpohjan perusteella tarkoituksenmukaisiin alueisiin.

Alueelta kokeiluun valittavien koulutuksen järjestäjien lukumäärän perusteena on kyseisen alueen koulutuksen järjestäjien opiskelijavuosimäärän suhteellinen osuus valtakunnallisesta opiskelijavuosien kokonaismäärästä. Valtakunnallisella opiskelijavuosien kokonaismäärällä tarkoitetaan vuodelle 2025 opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009) 10 §:n 1 momentissa tarkoitetulla päätöksellä myönnettyjä tavoitteellisia opiskelijavuosia.

Kansallinen koulutuksen arviointikeskus pisteyttää hakijat. Pisteytyksen perusteena käytetään 8 §:ssä säädettyjä kokeiluluvan myöntämisedellytyksiä. Kokeiluun valitaan alueittain eniten pisteitä saaneet koulutuksen järjestäjät siten, että kokeiluun osallistuvia koulutuksen järjestäjiä valitessaan opetus- ja kulttuuriministeriö huolehtii siitä, että:

- 1) kokeiluun osallistujia on molemmilla kansalliskielillä;
- 2) kokeiluun osallistuvien kokonaisuus on valtakunnallisesti riittävä opiskelijavuosimäärältään;
- 3) kokeiluun osallistuvien kokonaisuus on riittävän monipuolinen tutkintotarjonnaltaan;
- 4) kokeiluun osallistuvien kokonaisuudessa on mukana sekä julkisoikeudellisia että yksityisoikeudellisia koulutuksen järjestäjiä.

10 §

Neuvottelumenettely

Opetus- ja kulttuuriministeriö ja koulutuksen järjestäjä sopivat neljän vuoden mittaiseksi sopimuskaudeksi (*strategiakausi*) kerrallaan koulutuksen järjestäjän toiminnalle asetettavista tutkintojen, työllistymisen ja jatko-opintojen kannalta keskeisistä laadullisista ja määrällisistä tavoitteista sekä niiden toteutumisen seurannasta ja arvioinnista strategiakauden aikana. Lisäksi voidaan sopia koulutuksen järjestäjän muista kehittämistoimista ja -tehtävistä.

11 §

Harkinnanvaraisen rahoituksen osoittaminen strategiakauden tavoitteisiin

Opetus- ja kulttuuriministeriö voi osoittaa opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 32 e §:ssä tarkoitettua harkinnanvaraisen rahoituksen strategisen kehittämisen rahoitusta sopimuksessa sovittujen tavoitteiden aiheuttamien kustannusten kattamiseksi. Harkinnanvarainen rahoitus myönnetään joko täysimääräisenä tai osittaisena aiheutuviin kustannuksiin nähden.

Jos sopimuksessa sovittujen toimien toteuttaminen ei aiheuta koulutuksen järjestäjälle sopimuksessa ennakoituja kustannuksia, tai kustannukset ovat ennakoituja vähäisemmät, opetus- ja kulttuuriministeriö voi vähentää tarkoitukseen osoitetun harkinnanvaraisen rahoituksen määrää strategiakauden aikana.

12 §

Kokeiluluvan muuttaminen ja peruuttaminen

Opetus- ja kulttuuriministeriö voi koulutuksen järjestäjän hakemuksesta muuttaa kokeilulupaa strategiakausien vaihtuessa. Kokeiluluvan muuttaminen edellyttää, että tutkintojen ja koulutuksen järjestäminen on tarpeellista ottaen huomioon valtakunnalliset ja alueelliset osaamistarpeet sekä tutkintojen ja koulutuksen tarjonta. Kokeiluluvan muuttaminen edellyttää lisäksi, että koulutuksen järjestäjällä on hakemansa tehtävän toteuttamiseksi tarvittava osaaminen ja riittävä yhteistyö työ- ja elinkeinoelämän kanssa sekä taloudelliset ja toiminnalliset edellytykset haetun tehtävän mukaisten tutkintojen ja koulutuksen asianmukaiseen järjestämiseen. Kokeilulupaa voidaan hakemuksesta muuttaa myös kesken strategiakauden koulutuksen järjestäjän toiminnan uudelleenjärjestelyn tai koulutuksen järjestäjän oikeushenkilöä koskevan muutoksen vuoksi.

Opetus- ja kulttuuriministeriö voi ilman hakemusta muuttaa koulutuksen järjestäjän kokeilulupaa kesken strategiakauden, jos:

- 1) ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 26 §:ssä tarkoitettujen opiskelijavuosien enimmäismäärää on tarpeen muuttaa;
- 2) tutkintoja tai koulutusta järjestetään olennaisesti vastoin tätä lakia tai sen nojalla annettuja säännöksiä tai määräyksiä taikka ammatillisesta koulutuksesta annettua lakia tai sen nojalla annettuja säännöksiä tai määräyksiä;
- 3) tutkintojen ja koulutuksen järjestämiseen liittyvät muut erityiset syyt kuin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettut syyt sitä edellyttävät.

Opetus- ja kulttuuriministeriö voi peruuttaa kokeiluluvan, jos:

- 1) koulutuksen järjestäjä ei enää järjestä tutkintoja tai koulutusta;
- 2) tutkintoja tai koulutusta järjestetään olennaisesti vastoin tätä lakia tai sen nojalla annettuja säännöksiä tai määräyksiä taikka ammatillisesta koulutuksesta annettua lakia tai sen nojalla annettuja säännöksiä tai määräyksiä;
- 3) koulutuksen järjestäjä hakee kokeiluluvan peruuttamista ensimmäisen strategiakauden päättyessä;

4) opetus- ja kulttuuriministeriö ja koulutuksen järjestäjä eivät pääse 10 §:ssä tarkoitettuun sopimukseen ja koulutuksen järjestäjä suuntaa koulutusta olennaisesti vastoin koulutustarvetta.

Jos kokeilulupa perutaan, jatkaa koulutuksen järjestäjä toimintaansa ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 22 §:n nojalla myönnetyn järjestämislupansa mukaisesti.

13 §

Kokeilun seuranta ja arviointi

Kansallinen koulutuksen arviointikeskus toteuttaa seuranta- ja vaikuttavuustutkimuksen, jolla seurataan ja arvioidaan toiminnanohjauksen kokeilun tarkoituksen toteutumista, neuvottelumenettelyn toteutumista ja kokeilun vaikuttavuutta. Opetus- ja kulttuuriministeriö voi lisäksi toteuttaa kilpailutuksen erillisen tutkimushankkeen käynnistämiseksi.

Kokeilussa mukana olevien koulutuksen järjestäjien on pyydettyä toimitettava tutkimuksen ja seurannan edellyttämät välttämättömät tiedot maksutta ja salassapitosäännösten estämättä Kansalliselle koulutuksen arviointikeskukselle ja opetus- ja kulttuuriministeriön nimeämälle tutkimusyhteisölle.

14 §

Muutoksenhaku

Muutoksenhausta hallintotuomioistuimeen säädetään oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019).

15 §

Voimassaolo ja siirtymäsäännös

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2025 ja on voimassa 31 päivään joulukuuta 2033.

Muulla lainsäädännössä olevalla viittauksella ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 22 §:n mukaiseen järjestämislupaan tarkoitetaan tämän lain voimassa ollessa myös tämän lain nojalla myönnettyjä kokeilulupia.

Helsingissä 30.12.2024

Tasavallan Presidentti

Alexander Stubb

Opetusministeri Anders Adlercreutz